

Dokument nr. 8:79

(2004-2005)

Privat forslag fra stortingsrepresentantene Heidi Sørensen, Bjørn Jacobsen, Siri Hall Arnøy og Hallgeir H. Langeland

Forslag fra stortingsrepresentantene Heidi Sørensen, Bjørn Jacobsen, Siri Hall Arnøy og Hallgeir H. Langeland om innføring av midlertidig forbud mot import av tropisk tømmer og trevirke

Til Stortinget

BAKGRUNN

Tropisk regnskog er jordas viktigste ressursbase for biologisk mangfold. Tropisk regnskog dekker i dag 6 pst. av jordas overflate. 50-80 pst. av alle plante- og dyrearter i verden finnes i regnskogen. De genetiske ressursene i regnskogen er utgangspunktet for mange medisiner og vaksiner, og for utvikling av nye medikamenter. Anslagsvis 200 millioner mennesker bor i og er helt avhengige av verdens tropiske regnskoger for å overleve. Bare i Amazonas er det rundt 400 ulike indianergrupper. Disse folkeslagene har levd i regnskogen i uminnelige tider, har brukt ressursene i skogen uten å ødelegge den og representerer verdifull lokal kunnskap om utnyttelsen av det biologiske mangfoldet.

Hvert år ødelegges over 150 000 km² tropisk skog. Det tilsvarer halve Norges areal. I løpet av 1990-tallet forsvant 8 pst. av de tropiske skogsområdene i verden. Avskogingen er størst i Asia, der nesten 20 pst. av den tropiske skogen ble ødelagt mellom 1990 og 2000.

I Asia er store deler av det opprinnelige regnskogsdekket allerede ødelagt for alltid. Betydelige regnskogsområder finnes imidlertid på øyene i Sørøst-Asia. Avskogingen truer en rekke plante- og dyrearter. For eksempel finnes orangutangen utelukkende i dette området, og dersom skogen på Sumatra og Borneo ødelegges vil orangutangen bli utryddet som art i vill tilstand. Det meste av importen av tropisk trevirke til Norge kommer fra dette området.

Uttaket av tropisk tømmer er i dag av en karakter og på et nivå som er langt utover det forsvarlige. Det bør derfor være et klart mål å redusere forbruket av tropisk trevirke. Kommersiell tømmerhogst er den viktigste årsaken til at regnskog og andre tropiske skoger ødelegges, og mye av hogsten er ulovlig.

Ødeleggelsen av regnskogene tar livsgrunnlaget fra millioner av mennesker, ofte blant verdens aller fattigste. Beskyttelse av verdens regnskoger innebærer en langsiktig sikring av ressursgrunnlaget til disse menneskene, og er avgjørende for å vinne kampen mot fattigdom. Dette er helt i tråd med anbefalingene fra 1 300 forskere i FNs Millennium Ecosystem Assessment Synthesis Report, som ble presentert tidligere i år.

En rekke produkter som finnes på markedet i Norge, lages av ødelagt regnskog. Størst forbruk av tropisk trevirke finnes i byggevaresektoren. Parkett og kryssfiner er de dominerende enkeltvarene som lages av regnskogtømmer. Den samlede importen av trelast og byggevarer laget av regnskogstømmer var i 2004 på 133,7 mill. kroner. Tømmeret kommer hovedsakelig fra regnskogen i Indonesia og Malaysia, som er sterkt truet på grunn av hogst.

Uttaket av tropisk tømmer er preget av korrupsjon og ulovlig hogst. I de viktigste eksportlandene er andelen ulovlig hogst svært høy. 73 pst. av hogsten i Indonesia er ulovlig, det samme gjelder 80 pst. av hogsten i Brasil og 50 pst. av hogsten i Kamerun. I tillegg kommer at mye av den lovlige hogsten kan være like uforsvarlig og miljøødeleggende som den illegale.

Klimautfordringer

Avskogning bidrar til å øke de globale utslippene av klimagassen karbondioksid (CO₂). Bevaring og bærekraftig bruk av skog er en forutsetning for å klare å møte klimautfordringen. Behovet for dette un-

derstrekkes også i FNs klimakonvensjon og Kyoto-avtalen.

Miljøsertifisering av trevirke

Problemene knyttet til import av tropisk trevirke er så store at det er legitimt å stille krav til tømmeret som importeres. Hogsten ødelegger uerstattelige naturverdier, og tar livsgrunnlaget fra urfolk og andre folkegrupper som er avhengige av ressursene i skogen for å overleve. I all hovedsak gis hogstillatelsene til selskaper med nære forbindelser til eliten i landene, og få eller ingen hensyn tas til lokalbefolkningen.

Mangel på markeder og lav etterspørsel har vært et hovedproblem for dem som forsøker å drive forsvarlig skogsdrift i tropiske områder, særlig fordi det har vært stor tilgang på uforsvarlig og delvis ulovlig hogd trevirke til en langt lavere pris. Ved å stille krav om sertifisering økes incentivene for en overgang til en bærekraftig skogsforvaltning.

Det bør være importørene av trevirke sin oppgave å bevise at varene de selger er lovlig og forsvarlig hogd, og dette kan gjøres ved å stille krav om troverdig sertifisering av produktene.

For å oppnå dette må en skogsertifisering fokusere på produksjonen, det vil si uttaket og forvaltningen av skogressursene, og ikke kvaliteten på det eksporterte tømmeret eller de ferdige produktene. Det finnes internasjonale sertifiseringsordninger hvor kravene er basert på generell praksis og stedsspesifikk kunnskap om god skogsforvaltning. Kravene er som oftest mer omfattende enn lokale lover og regler. Sertifisering skjer da ved gjennomgang av selve driften, med fokus på måltall for skogsforvaltning, biologisk mangfold, sosiale og kulturelle forhold. Det finnes også sertifiseringssystemer hvor miljøledelsessystemet til selskapene som står for skogsdriften gjennomgås. Miljøledelsessystemer inneholder mekanismer som skal sikre kontinuerlig bedre miljøprestasjoner, men har ikke i seg absolutte krav utover gjeldende lovkrav og kan være uegnet når lovverket er mangelfullt og variabelt. Et troverdig system for sertifisering av norsk og importert trevirke må være produksjonsorientert med absolutte og stedsspesifikke krav til uttaket. Et sertifiseringssystem må også inneholde krav om verdikjedeansvar. Dette kan gjennomføres ved at det utstedes sporbarhetssertifikater som viser at selskapet har kontroll med, og oversikt over, hvor tømmeret de bruker kommer fra. Slik kan trevirket med sikkerhet spores tilbake til stedet der det ble hogget, og dette forhindrer at ulovlig avvirket trevirke kommer inn i salgskjeden.

Det finnes i dag ingen tilstrekkelig pålitelig internasjonal sertifiseringsordning for alle skogstyper som kan garantere at trevirket oppfyller tilfredsstillende miljømessige og sosiale kriterier. Det er derfor viktig at Norge arbeider internasjonalt for å sikre at dette kan bli en realitet.

Statsbygg og import av tropisk tømmer

Fredag 22. april 2005 ble det kjent at Statsbygg nok en gang er ansvarlig for bruk av regnskogstømmer, stikk i strid med pålegg fra Regjeringen og løfter gitt av statsråd Morten Andreas Meyer i Stortinget. Det er benyttet 480 m² tropisk kryssfiner i Nasjonalmuseets nye utstillingslokale for "Kyss frosken! Forvandlingens kunst" på Tullinløkka i Oslo. Kryssfineren er blant annet laget av tresorten bintangor, som hogges i regnskogen i Malaysia og Indonesia. Den kinesiske fabrikanten av kryssfineren benytter etter alt å dømme også ulovlig trevirke, og det er ingen garantier for at dette ikke er benyttet på Tullinløkka.

En tilsvarende episode skjedde for ett år siden, ved et nybygg på Universitetet i Tromsø, der Statsbygg var ansvarlig for at det ble lagt 1 000 m² regnskogsparkett. Etter at dette ble kjent, sa statsråd Morten Andreas Meyer i Stortinget:

"Bruken av regnskogtømmer, som i tilfellet ved Universitetet i Tromsø, skal derfor ikke gjentas(...) Jeg er trygg på at vi i framtiden unngår tilsvarende eksempler på bruk av ikke bærekraftige materialer, og jeg er tilfreds med den kvalitetssikringsprosessen Statsbygg nå legger opp til."

Den sittende norske regjeringen har engasjert seg aktivt for å stanse bruken av regnskogstømmer som ikke hogges på en garantert bærekraftig måte. Engasjementet har kommet til uttrykk gjennom en rekke egne initiativer overfor statlige institusjoner (deriblant Statsbygg) og næringslivet, gjennom medieutspill, gjennom støtte til Regnskogfondets arbeid og - ikke minst - gjentatte uttalelser i Stortinget.

Statsråd Victor Norman skrev i et brev til Statsbygg av 23. desember 2002:

"Jeg (...) vil sterkt oppfordre alle aktører i statlig sektor til (...) å unngå at ikke-bærekraftig avvirket tropisk trevirke benyttes i statlig bygge- og anleggsvirksomhet."

I et brev fra miljøvernminister Børge Brende til sine regjeringskolleger (av 14. november 2002), står det:

"Det er derfor viktig at staten som innkjøper og byggherre sørger for bekreftelse på at trevirket som kjøpes inn *ikke* kommer fra truet regnskog. Produktet skal tilfredsstillende kravene til Forest Stewardship Council (FSC) eller annen tredjeparts sertifiseringsordning for skogsdrift."

Ingen av kravene til bruk av tropisk trevirke er tilfredsstillende i saken med Nasjonalmuseets nybygg på Tullinløkka. Tvert imot viser saken tydelig at Statsbygg *ikke* har etablert gode nok rutiner for å unngå bruk av regnskogstømmer.

Forbud mot import av tropisk tømmer

Bruken av tropisk tømmer har dessverre fortsatt på et høyt nivå, til tross for vedvarende oppmerksomhet om de problemer bruk av regnskogstømmer fører til. Ikke engang Statsbygg klarer å holde tropisk tømmer unna sine prosjekter. I dag er ansvaret for dette skjøvet over på bedrifter og i siste instans forbrukerne. Et forbud mot import av tropisk tømmer nå, inntil det finnes tilfredsstillende og tilstrekkelig pålitelige sertifiserings- og merkeordninger internasjonalt, vil være å sende et kraftig signal til de land og markeder som tilbyr tropisk tømmer. Som et ledd i å redde verdens regnskoger er et forbud mot import av tropisk tømmer et viktig og nødvendig tiltak. Et importforbud er også et viktig politisk innspill til andre europeiske land, som nå diskuterer tiltak mot import av regnskogstømmer.

Forbud, sertifisering og WTO

Et forbud mot import av tropisk tømmer og et krav om miljøsertifisering av alt trevirke som importeres og omsettes i Norge, vil angå vårt medlemskap i Verdens Handelsorganisasjon (WTO), fordi utviklingsland som trenger eksportmuligheter, kan oppleve våre miljøkrav som handelshindringer. Tiltaket behøver likevel ikke å være i strid med WTO-regelverket fordi:

- a) Det er uforenlig med internasjonale mål for en bærekraftig utvikling å bidra gjennom importpraksis av tømmer og trevirke til rask desimering av utviklingslands fremtidige næringsgrunnlag, som kan og bør bygges på bærekraftig hogst og rike genressurser til medisin og landbruk.
- b) Krav om sertifisering ikke vil diskriminere mellom tømmer og trevirke hogd i Norge i forhold til andre land.
- c) Fortsetter Norge importen av ulovlig og ikke-bærekraftig hugget tømmer, vil det være å utnytte et svakt punkt hos mange utviklingsland; manglende håndheving av eget lovverk, og i noen tilfeller at de har et lovverk som ikke er forenlig med internasjonale konvensjoner.
- d) Det vil være uheldig om handelspolitiske regel-

verk ble håndhevet slik at det hvitvasker ulovlig hogst.

- e) Merking og sertifisering er anerkjente og innarbeidede virkemidler for å motivere for adferdsendring i produksjonssystemer som har gitt gode resultater i vår del av verden, og som etter WTOs syn er forenlig med et åpent multilateralt handelssystem.
- f) Tiltaket er et integrert element i en helhetlig norsk politikk med hensyn til bevaring av biologisk mangfold i Norge og internasjonalt.
- g) FN-konvensjonen for bærekraftig bruk og vern av biologisk mangfold (Biodiversitetskonvensjonen) vektlegger at det må utvikles virkemidler som kan fremme vern og bærekraftig bruk av skogsområdene i verden. Biodiversitetskonvensjonens vitenskapskomité (SBSSTA), har vedtatt at sertifisering bør være en del av en strategi for å redde det biologiske mangfoldet i skogene.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber Regjeringen innføre et midlertidig forbud mot import av tropisk trevirke inntil troverdige sertifiseringssystem for tømmer kan garantere for at trevirket stammer fra økologisk og sosialt forsvarlig uttak.
2. Stortinget ber Regjeringen arbeide for internasjonale sertifiseringssystem for tømmer, trevirke og treprodukter basert på lovlig hogst innenfor rammen av økologisk og sosialt forsvarlig skogsdrift. Troverdige sertifiseringsordninger må stille absolute og stedsspesifikke krav til uttaket av tømmer. Ordningene må være åpne for deltakelse fra alle relevante parter, kontrolleres av uavhengig tredjepart, og ta relevante hensyn til biodiversitet, berørte urfolk og lokale gruppers rettigheter og interesser samt være åpne for innsyn.

27. april 2005